

Un altre dia al paradís

Fixa-t'hi bé, és un altre dia per a tu
i per a mi al paradís.

PHIL COLLINS

CAPÍTOL 1

El dia que vaig fer divuit anys, el pare va morir. O més ben dit, va triar el dia que jo feia els divuit anys per matar-se, que és el que va passar. No va ser crueltat per amargar-me l'aniversari, va ser un acte de pietat envers els seus fills, el meu germà petit i jo.

En realitat, va ser l'amor cap a nosaltres, un amor molt a la seva manera, el que el va fer durar els anys transcorreguts d'ençà de la mort de la mare; si no, s'hauria tret la vida molt abans, incapaç de suportar per si mateix la seva trista sort i l'empresonament sense esperança en què s'havia convertit la nostra vida. Molt malament ho degué passar quan li va faltar la confiança que irradiava la mare i veient que aquell intent de viure apartat del món, sense permetre que ningú no ens veiés ni que nosaltres veiéssim a ningú, era un malson sense sortida; comprenent que la seva vida havia estat un fracàs absolut i havent d'acceptar que ell mateix s'havia buscat la seva desgràcia i que, a més, era incapaç de sostreure de les conseqüències els seus fills. I així any rere any, esperant en silenci que jo fes els divuit anys, comptant que aleshores ja seria una dona feta, capaç de fer front a la vida.

Jo no havia entès mai (com ho hauria pogut entendre?) el perquè de la nostra reclusió. A mi, aleshores, m'era ben igual fer anys; a casa no celebràvem ni sants ni aniversaris

ni cap festa d'ençà que la mare va morir. A més, tant m'era fer divuit anys com trenta-cinc, m'havia fet a la idea que la meva vida havia de ser d'aquella manera, sense esperança ni horitzó. Una vida tancada en una finca separada del món per un alt mur coronat de vidres i una portalada de fusta gruixuda i de ferro, amb la sola companyia d'una gossa, d'un germà petit a qui li costava parlar i d'un pare que gairebé no parlava perquè no volia i a qui mai no podies veure els ulls, que duia sempre tapats amb unes ulleres fosques.

De vegades, quan no ens tenia al davant i creia que no el veïem, es treia les ulleres i es fregava els ulls. Alguna vegada el vaig sorprendre parant de treballar quan estava tot sol enmig d'un camp, d'esquena a casa, i fer-ho. Sempre vaig desitjar poder veure-li els ulls al meu pare i fer-li unes fregues a poc a poc amb camamilla per ajudar-lo a descansar la seva vista cansada o turmentada per algun mal. Però rares vegades deixava acostar-se o donava confiança, ni tan sols a mi, que era la filla gran.

No era una vida amb gaire companyia ni alegria. I encara menys vivint com vivíem en una casa en què, de vegades, a la nit, se sentien veus que venien de les golfes, sempre tancades.

Tot i que sempre es van sentir, d'ençà que tinc memòria, i que les hauria hagudes de veure, pel costum, com una cosa familiar, mai no em vaig poder acostumar a aquelles veus, i sempre em van fer por. Eren veus inhumanes, vull dir que no eren com les nostres sinó de timbre metàl·lic, i de tant de tant, de dia o de nit, semblava que cridessin el pare. Ell, de vegades, les ignorava i, si era de dia, ens feia sortir i sortia ell també de casa per fer qualsevol feina. Altres

vegades, pujava i s'hi tancava; poc després, sentíem els seus crits irats discutint amb la veu.

El meu germà i jo vam passar algunes nits desperts i abraçats, amb els ulls inútilment oberts en la nit, escoltant aquella tènica cantarella just damunt els nostres caps. Aquella por del que pogués haver-hi a les golfes era, juntament amb altres coses tristes, una part inseparable de la rutina quotidiana.

Per la resta, la nostra casa no estava gens malament, tot i que no tenia gaires comoditats. Poca llum elèctrica, que obteníem d'un generador accionat pel corrent d'un petit rierol que travessava les nostres terres. La cuina era de llenya, que tallava el meu pare. Això era el que més li agradava fer. Tot i que tallar fusta d'una petita arbreda que teníem i polir-la després per fer llenya era una feina dura, la preferia a la de llaurar els camps o tenir cura dels animals. Realment, com en les altres coses pràctiques en general, recordo el meu pare com un mal pagès. No era només que no hagués estat educat per a aquell tipus de vida, era que tampoc no hi va posar gaire ganes, va acceptar per força el seu destí.

Això sí, teníem un petit frigorífic i un congelador per guardar peix i carn que el pare comprava fora, no només menjàvem la carn del nostre corral. Però, malgrat aquestes incomoditats, quan em mirava la nostra casa en un dia de sol, des de l'era o de lluny estant, la trobava bonica. Semblava treta de les casetes que sortien dibuixades als contes infantils que tenia de quan la mare era petita. I la semblança era molt apropiada, perquè aquells contes també em feien por, però el cert és que tot i amb això, aquelles

casetes rabassudes i amb una teulada com una caputxa sempre em van agradar. Alguna vegada he pensat que la meua vida s'assemblava d'allò més a un conte infantil, fins i tot en la caseta.

Sempre anava atrafegada entre les feines de la finca i les de la casa i tenint cura del meu germà, o sigui que no em quedava gaire temps lliure. Bé, això tampoc no és del tot veritat; la veritat és que hi havia temporades, sobretot a l'hivern, que no hi havia gaire feina i hi havia temps per a cuinar plats refinats i extravagants, fins i tot per a jugar als escacs amb el meu germà o, sobretot, per llegir. Quan podia, agafava una de les novel·les que havia deixat la meua mare i la llegia amb unes ganes que, de tan fortes, eren gairebé rabioses. Si el meu pare o el meu germà em cridaven en aquelles ocasions, no els sentia, capficada en els problemes dels personatges de la novel·la.

De vegades, no podia suportar la meua vida i anava a arraulir-me en algun lloc on no em veiessin ni el meu pare ni el meu germà, per poder plorar en silenci, plena de compassió cap a mi mateixa; no podia ser que a la meua vida no hi hagués cap altre horitzó que el ja viscut dia rere dia. Quan el plor cedia, reflexionava sobre la sort del meu germà, ell ni tan sols no havia conegut la mare, que era ben diferent del pare. La mare era alegre, afectuosa i intel·ligent i ell gairebé no l'havia coneguda, de manera que jo havia de ser també alegre, afectuosa i tan intel·ligent com pogués perquè ell veiés que a la vida hi havia persones grans així, que no totes eren mesquines i estúpides, com deia el meu pare que eren les del món exterior. Que ni tan sols no eren totes avorrides, fosques i tristes com el meu pare. Pensava

en totes aquestes coses, i m'agafava una compassió tan gran cap al meu germà que em feia oblidar el patiment per mi mateixa, o sigui que em rentava la cara, m'arranjava una mica, deixava l'amagatall que havia buscat per abandonar-me al plor i anava a buscar el meu germà, a qui de segur que trobaria en alguna de les seves feines o entremaliadures.

De vegades, fèiem el que jo anomenava «escola de parlar», feia seure el meu germà perquè repetís paraules a poc a poc o per intentar que cantés alguna cançó articulant bé.

I així era la meua vida en aquells dies en què l'auto-compassió i l'afecte protector i la pena pel meu pare i el meu germà em donaven forces per viure. Jo no sabia com era la vida fora dels nostres murs, però sabia que la meua no era vida.

CAPÍTOL 2

No recordo el dia que va morir la meva mare, aleshores jo era molt petit. Segons explica la meva germana Clara, jo ja havia après a parlar bé, i va ser aleshores que em vaig tornar tartamut. Però jo mai no m'ho havia volgut creure, perquè pensava que, si era prou gran per a parlar, també era prou gran per a recordar la meva mare; a més, em resultava difícil de creure que si algú sap parlar bé se'n pugui oblidar, sempre vaig preferir pensar que jo era quec perquè havia nascut així.

Ara ja no n'estic tan segur, la veritat és que pot ser que fos com ho explica ella, que la pèrdua de la mare em va causar tal impressió que em vaig quedar tartamut. I això mateix, la impressió, m'hauria esborrat de la memòria tot record d'ella i de la seva mort. El més segur és que va ser d'aquesta manera.

Encara que, si jo era prou gran per a adonar-me de la pèrdua de manera que m'impressionés tant, dic jo que aleshores també devia tenir memòria per a recordar-la.

No sé, potser és perquè la mare va estar malalta des que em va parir, i al final va morir per això. Potser és per tot això que no ho recordo. Però no m'agrada parlar d'aquestes coses.

És clar que, de la meva germana, tampoc no t'ho pots creure tot; gairebé sempre explica les coses a la seva mane-

ra, com li convenen a ella. La Clara és molt manaire, des de sempre ha estat acostumada a manar-me, i fins al final no es va adonar que jo ja no era un nen i que, encara que no parlés bé, també entenia les coses. A més, a còpia de viure tants anys tancats a la nostra finca sense veure el món exterior, es va afeccionar a imaginar-se com podia ser i a inventar-lo. Té tanta imaginació que de vegades confon el que ha somniat o ha inventat, o el que ha llegit en les piles de novel·les que hi ha a casa, amb les coses que passen en realitat. Les noies, ja se sap, vaig llegir en una novel·la de les de la meva germana que són totes així.

El meu pare acostumava a anar a treballar sol, i nosaltres ens dedicàvem a les feines que ell ens indicava. Tot i que la meva germana sabia millor les tasques que corresponia fer, el deixava governar a ell. Anant nosaltres dos pel nostre compte, sempre hi havia ocasió, un cop la feina acabada, per a algun joc. El que més li agradava a la Clara era enviar missatges.

Des que ho va aprendre en una novel·la d'aventures de pirates, escrivíem un missatge en un paper: «Auxili. Som dos naufrags, veniu-nos a rescatar. La nostra situació és: longitud: 8° 33'; latitud: 42° 53'». I el ficàvem dins una ampolla. Després, llançàvem l'ampolla al rierol que passava per la finca, que vam batejar amb el nom de Riu de l'Esperança i miràvem com se n'anava a poc a poc pel corrent, que la duia fins a passar per sota del mur que envoltava la finca.

En alguna ocasió, anàvem fins a la part més alta de la nostra finca, que estava dedicada a pastura; des d'allí s'albirava una mica d'horitzó per damunt dels alts murs. Allà

lluny, quan no hi havia núvols, es veia una línia ondulada de muntanyes esvaïdes per una lleugera capa de la boira blava que també arribava de vegades fins a la nostra finca, i que ens irritava la gola.

Recordo que un capvespre, quan ja es ponia el sol, la Clara va insistir que esperéssim una mica més, desafiant la por que el pare arribés a casa abans que nosaltres i ens interrogués sobre el motiu de la demora. Quan es va començar a fer de nit, vam veure com naixien llums de colors. N'hi havia que s'encenien i s'apagaven, s'encenien i s'apagaven.

–I com deu ser una ciutat? –va preguntar la Clara, mirant la llunyania amb la boca oberta. Jo em vaig quedar pensatiu, però tampoc no vaig ser capaç d'imaginar res.

–Doncs su-su-oso és om di-di-en les no-noel·les i llò a a-asa –vaig dir jo–. Deu ser un-unau-unau tomòbil.

–«Suposo que és com diuen les novel·les.» Dignes-ho bé, germà. Repeteix.

–Oh! Mera!

–Però com deu ser viure a ciutat? Hi ha cinemes i botigues amb moltes coses, com he llegit en algunes novel·les?

–O é. –A mi, que no m'agradava gaire llegir, sempre em sorprenien les sortides de la Clara. També jo em vaig quedar pensant com devien ser.

–Ae i e é enta.

–Sí, el pare diu que la ciutat és dolenta, que suposa un perill per a nosaltres. Ja ho sé –va repetir amb cara seriosa.

–Vinga, anem. Hem d'arribar a casa abans que el pare –i vam arrencar a córrer. Vam arribar just abans que arribés ell, cobert de suor i cansat de treballar.

Altres vegades, quan estava llegint una novel·la, em cridava.

—Mira, mira. Vine —i em llegia una descripció d'un carrer per on rondava un noi anomenat David Copperfield o un investigador privat que es deia Philip Marlowe, llibres antics de la mare.

Així era la meva germana, suposo que havia heretat aquestes coses de la mare. Dic jo. Realment, la meva germana s'assemblava molt a les velles fotos de la mare quan era jove, amb la cara rodoneta i els cabells castanys recollits en un monyo. Excepte en el detall que la mare sempre apareixia rient a les fotografies. I hi havia també la roba, és clar; a les fotos, la mare anava vestida amb molta elegància; la Clara, en canvi, anava com jo, vestida amb una granota de color blau fosc, la majoria de les vegades una mica bruta, perquè amb les feines del camp ja se sap.

La idea d'enterrar la mare a deu metres de casa, a la banda oest, dins l'horta, es veu que va ser del meu pare. La seva tomba és un munt de terra cobert d'herba amb una creu que va fer ell mateix soldant dos ferros.

Una de les coses que vaig aprendre en el poc temps que vaig tenir després per aprendre el que sé sobre la vida és la importància que té tenir una tomba. No sé què donaria jo per tenir-ne una.

Durant anys, la tomba de la mare va ser per a mi una cosa igual de natural i amb el mateix significat que les pereres, les pomeres i els ametllers que l'envoltaven a l'hort. O com la figuereta que va néixer als seus peus, o com qualsevol altra cosa que hi hagués a la finca. Ara que paro atenció als records, em sembla evident que tot al voltant d'on està

enterrada hi ha una claror humida i tèbia que hauria hagut de saber interpretar, però aquell munt de terra no em deia res. I què m'havia de dir, si no recordava la mare, si no tenia res més que unes quantes fotos velles per a fer-me una idea de com havia estat.

Ni tan sols no em deia res que el meu pare visités en solitari aquell racó de l'hort cada tarda. A l'hivern, calçat amb botes de goma i portant paraigua; els dies assolellats de la primavera o l'estiu hi duia una banqueta de fusta i seia allà callat, abstret, aparentment escoltant el soroll de les fulles dels fruiters i contemplant la llum del dia que anava morint. I podia passar hores allà, amb l'única companyia d'una puput que devia tenir el niu allà a prop i sempre anava rondant pels voltants. Sempre la recordo per aquella part de la finca.

Quan el meu pare estava abstret d'aquesta manera, era inútil parlar-li, perquè no contestava fins que es feia de nit i se'n tornava cap a casa. És clar que això no era estrany, tenia un caràcter difícil i no sempre contestava quan li parlaves. La veritat és que gairebé mai, vaja.

També la meva germana hi feia visites, però, com si tots dos s'haguessin repartit tàcitament el dia, ella acostumava a passar-hi algun moment del matí, entre feina i feina. Sempre que hi anava feia unes voltes per allà al voltant, amb la lleu coixesa que li havia quedat de resultes d'una poliomièlitis. Feia com si no anés a visitar la tomba i només passés per allà per mirar les pereres i els cirerers de l'horta i, com qui no vol la cosa, arrencava en passar una ravenissa blanca d'entre l'herba que cobria la tomba o arranjava un gerani dels que tenia plantats al voltant.

Un parell de vegades vaig sentir com la Clara parlava en veu baixa davant la tomba, suposo que perquè pensava que no la sentia ningú. Recordo que una vegada era sobre uns pebrots que havia posat en conserva i que, com que no havia tingut prou pots, havien quedat una mica massa comprimits a l'envàs i tenia por que es fessin malbé. Jo suposo que li devia explicar a la tomba de la mare tots els seus problemes, i realment la meva germana en tenia de prou grossos en aquella època, però jo només li vaig sentir parlar aquella vegada del problema amb les conserves de pebrot.

Tot el que la Clara sap de cuina ho va aprendre de la mare en els anys que va criar-la, i només tenia vuit anys quan la mare va morir, o sigui que imagineu si n'arriba a ser, d'intel·ligent, la meva germana. Una altra part del que sap ho va anar aprenent amb la pràctica i amb un vell llibre de cuina que hi havia per casa, però tenia molta traça. Li agradava ensenyar-me i em va fer agafar afició a les cassoles; jo, per al que tenia més facilitat era per a la rebosteria, deu ser perquè era molt llaminer. Quan penso en coques, l'arròs amb llet o els creps amb crema que feia jo... Són potser les coses que més trobo a faltar.

Doncs suposo que la meva germana li aniria a comentar a la mare morta el que havia preparat per dinar, que sempre era un dinar complet; una sopa o brou, un plat fort i alguna cosa per postres. I gairebé tot de les coses de l'hort o dels animals que criàvem al corral, gallines, ànecs, conills i una vaca. També teníem una euga, encara que no sé molt bé per a què, perquè no la fèiem treballar. Jo crec que la teníem per distreure'ns nosaltres, perquè el pare,

sabent la duresa d'aquella reclusió, encara que no ho digués, mirava que poguéssim tenir distraccions. I el cert és que bones passejades fèiem per la finca la meva germana i jo a cavall de l'euga.

El cas és que la Clara, de vegades, es posava trista quan el pare i jo no lloàvem prou el dinar després de la feina que li havia donat. Perquè a més el meu pare no se'n sortia gens amb la cuina, i tampoc no li agradava cuinar, o sigui que se n'escapolia. Només feia bé la feina bruta, com pelar patates o picar ceba. El que sí que li agraiem era que matés un pollastre o un conill, cosa que a la meva germana no li agradava fer, perquè sempre agafava afecte als animals. I a mi, la veritat, també em feia pena. Una vegada vaig matar un pollastre amb una destrat petita, però després em va saber molt de greu i no ho vaig voler tornar a fer.

La meva germana va tenir segurament molts maldecaps, perquè havia d'assumir moltes responsabilitats per a l'edat que tenia, d'això me n'adono ara. Va ser ella qui em va educar, que el meu pare no va voler o no va saber fer-ho bé. Tenia el cap massa ocupat amb les seves coses.

He dit abans que només recordava haver sentit un cop la Clara parlant amb la meva mare, per allò dels pebrots, però no és veritat, perquè recordo una altra vegada que parlava de mi. Estava empipada perquè m'havia hagut de renyar, i quan això passava, la majoria de les vegades es quedava més afectada que jo. Què volíeu que hi fes? Jo aleshores era un nen com suposo que són tots, i els nens de tant en tant fan trapelleries. A més, jo era un nen tancat, sense altres nens amb qui jugar, o sigui, que havia de buscar maneres de divertir-me i de treure a fora la ràbia que

de vegades sentia per aquella vida. No recordo quin havia estat el motiu d'aquell reny, però allà estava ella, plorant a llàgrima viva, però molt dissimuladament, mentre arranjava els geranis i les ampolles a la tomba de la mare.

Allò de les ampolles era un altre dels tractes que la meva germana Clara tenia amb la meva mare, però en aquest em feia participar encara que jo no en comprenia el sentit. Cada final d'any, escrivia en un full quadriculat de bloc: «Els teus fills no t'obliden», signava ella primer i després em feia signar a mi «el teu fill», a partir de quan vaig aprendre a escriure, és clar. Ficava el paper en una ampolla de vi buida, de les que bevia el meu pare, i la tancava posant el suro i tirant-li al damunt cera fosa. Després, m'agafava la mà i em feia acompanyar-la a la tomba, on la clavava pel coll a terra, envoltant-la. Ja hi havia deu ampolles envoltant la sepultura de la mare quan va succeir el que va canviar de cop i volta la relació entre ella i jo.